Lausunto
VATT/275/07.01/2016

24/10/16

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö

HE 169/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta

Lausunto

Hallitus esittää työttömyysturvalakiin väliaikaista muutosta, joka muuttaisi maahanmuuttajille maksettavan työmarkkinatuen kotouttamistueksi. Kotoutumistuki olisi suuruudeltaan 90% peruspäivärahasta ja sitä maksettaisiin kolmen ensimmäisen Suomessa asutun vuoden ajan. Nykytasolla esitetty muutos tarkoittaisi noin 54 euron kuukausittaista vähennystä maahanmuuttajan saamassa työmarkkinatuessa. Kotoutumistukea voitaisiin maksaa myös henkilöille, jonka ei katsota asuvan Suomessa vakinaisesti. Lisäksi hallitus esittää, että oleskeluluvan saaminen pakolaisuuden tai toissijaisen suojelun tarpeen perusteella ei jatkossa katsottaisi automaattisesti tarkoittavan, että henkilö asuu Suomessa vakinaisesti.

Esityksen merkitys on ensisijaisesti periaatteellinen ja juridinen. Sen sijaan taloudelliset vaikutukset ovat todennäköisesti pieniä. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, toimeentulotukea saavien maahanmuuttajaperheiden kohdalla työmarkkinatuen leikkaaminen ei välttämättä vaikuta perheen käytettävissä oleviin tuloihin lainkaan. Toimeentulotukea maksetaan se määrä, jonka asiakkaan tukeen oikeuttavat menot ylittävät käytettävissä olevat tulot ja varat. Jos kotitalous on oikeutettu toimeentulotukeen ja työmarkkinatuki laskee 54 eurolla, sen saama toimeentulotuki lähtökohtaisesti nousee 54 eurolla. Nykyjärjestelmässä tämä vaikuttaa tukien kustannusten jakautumiseen valtion ja kuntien välillä. Lisäksi työmarkkinatuen muuntaminen toimeentulotueksi voi heikentää maahanmuuttajien kannusteita ottaa vastaa työtä. Tämä johtuu siitä, että toimeentulotuki vähenee yksi yhteen tulojen kanssa, kun työmarkkinatuki alkaa vähentyä vasta 300 euroa/kk suojaosan jälkeen.

Tukijärjestelmän monimutkaisuuden ja maahanmuuttajien moninaisten elämäntilanteiden takia ei toki ole selvää, missä määrin työmarkkinatuen leikkaukset heijastuvat toimeentulotukiin. Paras tapa vastata tähän kysymykseen olisi käyttää Tilastokeskuksen ylläpitämää SISU-mikrosimulaatiomallia tai muuta vastaavaa laskentakehikkoa. Hallituksen esityksen kohdassa 4.1.1. esitetty arvio 22,4 miljoonaa

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS VATT
GOVERNMENT INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH
PL/PO BOX 1279 (Arkadiankatu 7), FI-00101 Helsinki, FINLAND
PUH./TEL. +358 295 519 400, www.vatt.fi

euron säästöistä ei nähtävästi kuitenkaan perustu mikrosimulaatiomallilla tehtyihin laskelmiin. Valitettavasti tältä osin on kuitenkin tukeuduttava arvailuun, sillä esityksestä ei käy riittävän täsmällisesti ilmi se, miten arvioon on päädytty.

Tukijärjestelmään vaikuttavien lakiesitysten taloudellisten vaikutusten ennakkoarvioinnissa olisi jatkossa hyvä hyödyntää olemassa olevia laskentakehikkoja. Lisäksi arviot taloudellisista vaikutuksista tulisi esittää riittävän läpinäkyvästi, jotta ulkopuoliset asiantuntijat pystyisivät arvioimaan niiden uskottavuutta.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

Matti Sarvimäki
Tutkimusohjaaja

Anni Huhtala
Ylijohtaja

Essi Eerola
ylijohtajan sijainen